

3. De discipelen en de wereld (Matth. 5:13-16)

Algemeen

De eerste negen verzen van hoofdstuk 5 hebben te maken met het karakter van de christen. Als dit karakter 'voluit geleefd wordt' dan zal dit steeds aanleiding zijn tot vervolging (vers 10, 11 en 12). Tegelijk echter zijn de christenen het zout der aarde en het licht van de wereld (vers 13, 14, 15 en 16). Wat wordt hiermee bedoeld? Laten we allereerst vaststellen dat als je in de huidige maatschappij verkondigt dat je het zout der aarde en het licht van de wereld bent dan zal men dit, in het algemeen, als erg aanmatigend bestempelen. Toch is het niemand minder dan de Heer Jezus zelf die dit van zijn volgelingen zegt. Hij zegt er wel bij: het zout mag zijn kracht niet verliezen en de mensen moeten het licht kunnen zien. Laten we eerst eens gaan kijken naar het zout.

Zout heeft als functies: bederf weren (en daardoor conserveren) en ook smaak geven. Zuiver zout kan zijn kracht niet verliezen maar het zout zoals dat in Palestina gewonnen werd (uit de Dode Zee) was gemengd met andere bestanddelen (onzuiverheden) die het zout onbruikbaar konden maken.

Het feit dat bederf weren nodig is in onze wereld betekent dat de wereld zonder de invloed van de christenen onderhevig is aan verderf. De apostel Paulus schetst in Romeinen 1 de verworpen mensheid, een verworping ontstaan door het niet erkennen van God (1:28). Dit beeld is ook heden ten dage zeer actueel. De natuurlijke tendens van de mensheid is altijd omlaag. Zonder 'tegenstroom' zinkt de mensheid steeds dieper in het moeras van de zonde, een zeer tragisch gevolg van de zondeval. Christus verwacht van Zijn volgelingen dat zij dit bederf tegengaan.

We moeten hierbij opmerken dat God nog meer zaken aan de mensheid gegeven heeft om bederf tegen te gaan. We denken allereerst aan de instelling van de overheid. Paulus noemt de overheid een instelling van God (Rom. 13:2), in de dienst van God en ons ten goede (Rom. 13:4). Zonder de overheden zou de wereld één grote chaos zijn. Het gezin kan men ook zien als een instelling van God. In (onder andere) de Efeze-brief vinden we richtlijnen voor het huwelijk en de omgang tussen ouders en kinderen. God heeft het gezin ongetwijfeld bedoeld als een plaats waar kinderen onder leiding van hun ouders gereed gemaakt worden voor hun maatschappelijk en geestelijk functioneren. In onze maatschappij zegt men wel: het gezin is de hoeksteen van de samenleving. Helaas kunnen velen deze uitspraak heden ten dage niet meer onderschrijven en het lijkt erop dat ook in onze maatschappij al duidelijk 'wrange vruchten' zichtbaar zijn van de afbraak van het gezin.

Hoe kunnen we nu als christenen het zout der aarde zijn, bederfwerend en smaakgevend? Eigenlijk is de vraag al een beetje vreemd omdat Christus zegt dat we het zout der aarde zijn! Maar daarbij is wel verondersteld dat we inderdaad, zij het onvolmaakt, het karakter van een christen laten zien zoals dat beschreven staat in de eerste negen verzen. Als dit in ons leven niet aanwezig is dan hebben we geen recht van spreken. Als dit karakter wel aanwezig is dan zullen we hierdoor een bederfwerende en smaakgevende invloed hebben in onze directe omgeving zoals in het gezin en op het werk. Het zal in het algemeen niet betekenen dat we alle kwaad volledig kunnen uitbannen maar er zal wel een onmiskenbare 'invloed' zijn die zowel respect als tegenstand oproept. Ook de jonge kerk werd gerespecteerd (Hand. 3:47) hoewel er even later ook een grote vervolging kwam.

Wat het 'zout der aarde zijn' verder in het leven van de individuele christen betekent hangt af van zijn eigen specifieke situatie en van Gods leiding in zijn leven. Bidden voor de overheid (1 Tim. 2:1) kunnen we allemaal en hierdoor hebben we een belangrijke bederfwerende invloed. Sommige christenen nemen plaats in schoolbesturen en medezeggenschapsraden en laten daar hun stem horen. Anderen oefenen via politieke organen hun invloed uit. Als christenen hebben we enerzijds wijsheid nodig om goed om te gaan met de mogelijkheden die we hebben terwijl anderzijds we moeten oppassen om niet 'te lief' te willen zijn. Luther heeft al eens gezegd: "Het zouten moet bijten". Je moet de vinger bij de zere plek durven te leggen en aan te wijzen wat niet goed is. God kondigt in de Bijbel ook steeds het oordeel aan over alle onboetvaardige zondaars. De profeten in het O.T. waren bepaald niet populair. Ze hekelden de geestelijke en ook de maatschappelijke wantoestanden in hun tijd en riepen op tot bekering. Dat werd hen niet in dank afgenomen hoewel ze, geestelijk gezien, juist een beschermende functie voor Gods

oude volk hadden. God gaf, juist door de profeten, Israël en Juda waarschuwingen en weer nieuwe kansen tot inkeer.

De gemeente van Christus als geheel maar ook plaatselijk heeft een bederfwerende invloed. In Spr. 11:11 staat: In de zegen van de rechtvaardigen ligt de opkomst van de stad maar door de mond van goddelozen wordt ze afgebroken. Ik geloof daarom dat een goed functionerende gemeente van Christus in een bepaalde plaats een zegen is voor die plaats. Het is ook veelzeggend dat de stad Efeze uit het N.T. nu een puinhoop is. De Heer Jezus had hen gewaarschuwd dat zij zich moesten bekeren anders zou de kandelaar van haar plaats worden weggenomen (Opb. 2:5). De bekering heeft niet plaatsgevonden en de gemeente is opgehouden te bestaan en ook de plaats.

Een bekend voorbeeld van een bederfwerende invloed uit de kerkgeschiedenis is het optreden van John Wesley (1703-1791). Deze opwekkingsprediker uit Engeland had een enorme invloed op de maatschappij. Vele historici geloven dat door zijn bediening de Franse revolutie en de Verlichting in Engeland geen kans hebben gekregen. In het algemeen kan men stellen dat daar waar het evangelie wordt gepredikt en voortgang maakt het verderf wordt tegengegaan.

De Heer Jezus waarschuwt er echter ook voor dat het zout zijn kracht kan verliezen (vers 13). De Heer legt hier verder niet uit wat ermee bedoeld wordt. Hij geeft alleen aan dat het dan nergens meer toe deugt en weggegooid en vertrapt kan worden. Verder zijn er twee andere gedeelten uit het N.T. waar Christus over zout spreekt namelijk Luc. 14:34 en 35 en Marc.9:49 en 50.

Het gedeelte uit Lukas spreekt over toewijding en de kosten berekenen. Blijkens dit tekstverband heeft 'het kracht verliezen van het zout' te maken met zaken die de toewijding aan Christus in de weg staan. Men kan hier denken aan: gebrek aan zelfverloochening of het liefhebben van familieleden of bezittingen boven de Heer Jezus. Als dergelijke zaken in ons leven een rol spelen dan zullen we geen wezenlijke invloed voor Christus en Zijn Koninkrijk kunnen uitoefenen en dan moeten we ons hiervan bekeren.

In het gedeelte van Markus wordt er ook over zout gesproken. In vers 49 is er sprake van een combinatie met vuur. Over dit vers bestaan verschillende uitleggingen [EBC, pag. 709]. Het lijkt me mogelijk dat vuur hier de betekenis heeft van loutering door lijden. Juist door het lijden voor Christus kan er een diepere toewijding voor Hem groeien en ons christelijk karakter versterken. In vers 50 worden we opgeroepen om dit christelijk karakter vast te houden. Opvallend is dat er bij staat: Houdt vrede onder elkander. Weinig zaken hebben zoveel schade aan Gods werk toegebracht als onenigheid en verdeeldheid onder Gods volk. In deze zin heeft de gemeente van Christus als zout zeker veel kracht verloren. Persoonlijk acht ik het goed mogelijk dat God door vervolging juist weer eenheid onder Zijn kinderen gaat brengen.

De Heer Jezus noemt Zijn volgelingen ook het licht van de wereld. Later, in Joh. 8:12, zou Hij Zichzelf het licht van de wereld noemen. Stott (pag. 64) merkt op dat de functie van zout overwegend negatief is: 'berderf weren', maar de functie van licht is overwegend positief: licht brengen waar duisternis is. Het is één ding om de verspreiding van het kwaad tegen te gaan maar het is iets anders om waarheid te verspreiden en schoonheid en goedheid te bevorderen.

Ons licht laten schijnen voor de mensen is volgens de Heer Jezus: het doen van goede werken op zo'n manier dat mensen het zien en God hierdoor gaan verheerlijken. De vraag is hier wat met 'goede werken' bedoeld wordt. Voor Luther bestonden goede werken uit geloofsverkondiging en het zuiver leren van de bijbelse waarheden en niet uit gewone 'liefdesdaden' die we voor andere mensen doen. Mogelijk kwam deze opvatting voort uit zijn afkeer van de R.K.-leer die behoudenis door goede werken behelsde. Nu hoort evangelisatie ongetwijfeld bij goede werken maar het begrip goede werken moet ruimer gezien worden. Het heeft zowel te maken met onze verhouding tot God als tot de naaste. Als christenen daden van barmhartigheid doen omdat ze geïnspireerd worden door de liefde van God dan zal de ongelovige wereld dit opmerken en erkennen dat er een God in de hemel is die dit bewerkt terwijl de gelovigen erdoor bemoedigd worden en ook God de eer geven.

Het één en ander doet ook denken aan de tekst in Joh. 15:8: Hierin is mijn Vader verheerlijkt, dat gij veel vrucht draagt en gij zult mijn discipelen zijn. Persoonlijk geloof ik dat vrucht dragen betekent dat de

vrucht van de Geest zichtbaar is in ons maar tegelijk ook dat we vrucht verzamelen ten eeuwigen leven (Joh. 4:36). Het één is trouwens nauw met het ander verbonden: doordat we op de Heer Jezus lijken zullen mensen worden aangetrokken (of juist afgestoten) en een aantal hiervan komen daadwerkelijk tot geloof.

Ook in Titus 3:8 (en ook in Titus 2:14) wordt gesproken over goede werken. Paulus roept hier de gelovigen op om vooraan te staan in goede werken. Hij zegt daar achteraan: "*Die zijn schoon en voor de mensen nuttig..*". Door de schoonheid van onze goede werken zullen de mensen aan God gaan denken. Goede werken fungeren dikwijls als brug waardoor de ongelovige belangstelling krijgt voor het evangelie. Veel christelijke organisaties werken ook op deze manier, denk bijv. aan: Het Leger des Heils, Tear Fund, Youth With a Mission, Stichting Dorkas, Teen Challenge enz.

Gelovigen hebben vele mogelijkheden om hun licht te laten schijnen. Niet alleen door wat ze zijn en zeggen maar ook door wat ze doen. Vaak blijkt het ook uit 'kleine dingen': Bemoediging van een collega, een vriendelijk woord voor een nieuwkomer op het werk, het helpen van een bejaarde enz.

Belangrijk is om op te merken **dat** we ons licht laten schijnen. Je kunt je licht ook onder een korenmaat zetten (Matth. 5:15) waardoor het licht door anderen niet gezien wordt. Mogelijk moet je hier denken aan gelovigen die hun christen-zijn alleen voor zichzelf beleven en er niets van proberen kenbaar te maken aan hun omgeving. Het is geen goede zaak als iemand met wie je al een hele tijd samenwerkt op een gegeven moment tegen je zegt: 'Ik wist niet dat jij een christen was'.

We willen hier toch ook wijzen op een valse vorm van 'licht' laten schijnen. De Heer Jezus waarschuwt in Matth. 6:1 om onze gerechtigheid niet te doen voor mensen om door hen opgemerkt te worden. Het motief van dergelijke goede werken is niets anders dan eer zoeken bij mensen inplaats van eer bij God. Je loon bestaat er dan uit dat je dat ook krijgt, maar van Godswege is dan geen loon meer te verwachten. Ook al is dit voor mensenogen niet altijd duidelijk, voor de rechterstoel van Christus zal te Zijner tijd alles openbaar gemaakt worden (als dit op aarde niet beleden is). Zie hiervoor 1 Cor.3:11-15, 1 Cor.4:5 en 2 Cor.5:10. We komen hier op terug bij de bespreking van Matth. 6:1.

Een christen is **anders**. Er is een fundamenteel verschil tussen de christen en de niet christen. In deze tegenwoordige wereld is de christen 'zout' en 'licht' en dit legt een zware verantwoordelijkheid op hem omdat de christen wordt opgeroepen om dit ook voluit te zijn. Helaas kijkt men in de wereld vaak wat wantrouwend tegen christenen en het christelijk geloof aan. Heel dikwijls word er dan gewezen op allerlei misstanden, zowel in het heden als in het verleden, waaronder:

1. De kruistochten in de 13e eeuw.
2. De inquisitie in de Middeleeuwen
3. De vele godsdiensttwisten
4. De Jodenvervolging waar de kerk weinig tegen ondernam
5. De vele 'soorten christelijk geloof' en het gebrek aan eenheid.
6. De gevallen T.V.-dominees
7. Manipulerende en dominerende geestelijke leiders
8. Schijnvroomheid bij praktizerende christenen enz.

Dergelijke argumenten gecombineerd met de honger en de oorlogen in de wereld 'waar God niets tegen doet' maken dat veel mensen min of meer immuun geworden zijn voor het geloof aan het evangelie. Helaas zien en horen deze deze mensen te weinig van christenen die wel een 'zout' en een 'licht' zijn. Laten we daarom, als we de Heer en Zijn Koninkrijk zijn toegewijd, de opdracht ernstig nemen om te wandelen waardig de roeping waarmede we geroepen zijn (Ef. 4:1).